

Po poteh prednamceev na poti k sebi

Vsega je kriv članek Draga Kralja, Davna meja slovenstva ob mladi Muri, ki je bil objavljen 16. decembra 2004 v Slovenskih novicah. Ko ga je namreč Tone prebral, je predlagal, naj bo naslednje daljše romanje društva ŠmaR iz Žirov (Šmarnični romarji ŠmaR, društvo, registrirano po civilnem pravu, in zasebno združenje laikov katoliške cerkve, registrirano po kanonskem pravu) v Innichen. Pred dobrim poltisočletjem se je namreč prebivalstvo v okolici Innichena toliko povečalo, da je grozila lakota. Ker so bila posestva last freisinške škofije, jim je takratni škof dal na razpolago nenaseljen svet pod Ratitovcem, ki je ravno tako pripadal njihovi škofiji. Nekaj družin se je za ta korak odločilo in v zahvalo za to so Soričani do prve svetovne vojne vsaka tri leta romali v svoj stari domači kraj. Seveda smo bili tudi drugi navdušeni nad tem, saj naj bi bila dejavnost društva tudi oživljanje starih romarskih tradicij na Slovenskem. Poskušali smo izvedeti, kje je potekala njihova pot, toda najstarejši se še spominjajo, da so hodili, kod pa ne ve nihče več. Edino to še vedo, da so s seboj nesli "kefer geld" ali hroščev

Karta romarske poti v Innichen (modra črta – potek poti, rdeč kvadrat – kraji, kjer smo prenočevali)

denar, ki so ga darovali tamkajšnji cerkvi s prošnjo za zaščito pridelkov. Po zemljevidu sodeč, se nam je zdela najbolj logična pot po Ziljski dolini (Gailtal), kar bi po izračunu zneslo okrog osem dni hoje. In tako smo se natovorjeni vsak s svojim nahrbtnikom 27. julija 2006 odpravili na pot.

Prvi dan

Zbrali smo se ob petih zjutraj v dobračevski cerkvi, kjer nam je žirovski župnik Igor Jereb dal duhovno in telesno popotnico. Do Hotavelj razen tega, da smo se s tistimi, ki so se nam pridružili prvič, začeli spoznavati, nič novega. Hodili smo namreč po trasi (večinoma glavni cesti), po kateri gremo vsako leto v maju na Brezje. Iz Hotavelj smo nadaljevali pot do Volake in nato skozi Studor v Leskovico in do Robidenskega brda, kjer pa je na žalost bilo nekaj novega. Na

Romanje smo začeli v dobračevski cerkvi svetega Lenarta.

hiši, pred katero smo se pred leti odpočili, ko smo romali na Triglav, je bil velik napis Planinsko zavetišče, ki ga tokrat ni bilo več. Na srečo že imamo toliko romarskih izkušenj, da smo se kljub temu nekako znašli in potem lažje nadaljevali proti Tuškovemu griču do Davče. Tam smo srečali tamkajšnjega upravitelja župnije in soriškega župnika Iva Kožuha, ki je poskrbel, da smo lahko prvo noč prespali pod streho. "Moja učilnica je tako majhna, zato sem se dogovoril, da vam bodo odprli dvorano v kulturnem domu, da boste bolj komod," nas je razveselil. Ko smo se v Sorici nastanili in okrepčali, nas je nekaj vzel še v staro „nivo“ in nas odpeljal v Spodnje Danje, kjer je maševal. Edino Peter se ni dal in je šel kar peš. Bog ve, kdaj je nazadnje soriški župnik dal blagoslov romarjem v Innichen, kakor ga je sedaj nam? Po maši smo šli, kot se za prave moške spodobi, no tudi kakšna ženska je bila med nami, saj so bile v večini, v Sorici na pivo. Povabilu se tudi gospod župnik ni odpovedal in nam v pogovoru povedal marsikaj zanimivega o nam tako bližnjih pa vseeno tujih krajih. Ko nas je gospodična, ki nam je stregla, že večkrat proseče pogledala, ali se bomo kam spravili ali ne, nam je, preden smo se razšli dejal: „Z vami bi pa tudi jaz šel, saj ste čisto normalna družba.“

Drugi dan

Zgodaj zjutraj se je gospod župnik prišel poslovit in nam prinesel nadvse dobrodošel pripomoček za ustno higieno, nakar smo počasi zagrizli proti Soriški planini. Ciril, ki je bil organizator, je šel z večino naprej. Jaz sem šel s Tonetom in še nekaterimi zadaj, da bi tokrat Tonetu dokazal, da poznam tudi lažjo pot in ne samo tisto, po kateri sem ga peljal pred leti

misleč, da bo lažja, je bila pa še napornejša od prave. Zapolnili smo se po grapi in kmalu nisem več vedel, kje smo. Toda tokrat sem imel srečo, kajti na koncu se je izkazalo, da je res pripravnejša, samo nekaj več asfalta je bilo treba prehoditi. Moram priznati, da mi do sedaj še ni uspelo priti po markirani poti iz Sorice na Soriško planino. Tonetu je to očitno dobro delo, saj je potem, ko smo se spustili po cesti proti Bohinjju in po nekaj kilometrih zavili na gozdno cesto, hodil precej pred nami in sploh ni pomislil, da bi morali s ceste zaviti na stezo, ki pelje v dolino. Dohiteli smo ga šele, ko je na koncu ceste žalostno gledal globoko v dolini glavno cesto, ki pelje iz Bohinja na Bled, brez kakršnekoli ideje, kako bi prišel do nje. Kjerkoli si namreč pogledal na rob ceste, je bil samo strm breg, poraščen z drevjem. Dolgo smo modrovali, ali je prehodno ali ne, toda končno smo se le opogumili in po strmem spustu vsi srečni prispeli v dolino misleč, da je glavno za nami. Toda asfalt, razbeljen od opoldanske vročine in poln prometa, nam je še pošteno jemal pogum, preden smo končno prispeli v Bohinjsko Belo in si privoščili kosilo. Izkušnje so nas naučile, da je dobro vsaj enkrat na dan jesti toplo hrano, po možnosti z žlico. Med kosilom se je nebo začelo temniti in težki sivi oblaki niso obetali nič prijetnega. Vprašamo še mladega natakarja, ki nam je stregel, kaj naj bi to pomenilo. Malo je pogledal v nebo in rekel: „Iz tiste strani prihaja, kar pomeni, da se ne bo razšlo brez dežja.“ Sprva nam je to godilo, saj je bilo kar prijetno sedeti na gostilniškem vrtu. Ker pa dežja le ni hotelo biti in ker je bilo do Psnaka, kjer nam je Ciril izgovoril prenočišče, še daleč, smo postali nestrpni in odločili smo se, da gremo, saj je natakar še premlad, da bi se spoznal na vreme. Nekateri so bili že nekaj hiš naprej, nekateri še v gostilni, ko se je ulilo kot iz škafa. Po dobri uri vedrenja, ko je dež že skoraj ponehal, smo se počasi tudi mi nakapali skupaj. Nekdo je prinesel s sabo steklenico žganja rekoč: „To je dal pa natakar za tiste, ki ste se močili, da se ne boste prehladili“. Četudi je bila samo reklamna poteza, je bila hvale vredna, saj razblinja mit o skopušnih Gorenjcih, oderuških gostilničarjih in o „današnjih mladini“. Pred leti, ko smo šli na Svete Višarje, smo iz Bohinjske Bele na Bled šli kar po železniški progi, saj nas je bilo samo pet. Tokrat nas je bilo petnajst in smo se raje odločili za pešpot, ki pripelje v Zako. Proga je namreč speljana skozi dva predora, široka komaj za vlak. Čez Gorje smo se spustili v dolino Radovne, sonce pa izza oblakov za hribe. Visoko nad dolino smo še opazovali lahen dim, kot spomin na strelo, ki pa na srečo ni prizadejala hujših posledic. Pri Psnaku nas je pričakal gospodar s šilcem domačega na račun hiše. Da so apartmaji zasedeni, smo vedeli že prej, da imajo vse seno v velikih balah, neprikladnih za spanje, si pa nismo mislili. Toda gospodar nam je dovolil, da lahko spimo kjerkoli, tudi v hiši za pečjo, ko

Kdo ve, kdaj nazadnje so se takole zbrali Soričani v domači vasi pred odhodom v Innichen?

ki pelje v dolino. Dohiteli smo ga šele, ko je na koncu ceste žalostno gledal globoko v dolini glavno cesto, ki pelje iz Bohinja na Bled, brez kakršnekoli ideje, kako bi prišel do nje. Kjerkoli si namreč pogledal na rob ceste, je bil samo strm breg, poraščen z drevjem. Dolgo smo modrovali, ali je prehodno ali ne, toda končno smo se le opogumili in po strmem spustu vsi srečni prispeli v dolino misleč, da je glavno za nami. Toda asfalt, razbeljen od opoldanske vročine in poln prometa, nam je še pošteno jemal pogum, preden smo končno prispeli v Bohinjsko Belo in si privoščili kosilo. Izkušnje so nas naučile, da je dobro vsaj enkrat na dan jesti toplo hrano, po možnosti z žlico. Med kosilom se je nebo začelo temniti in težki sivi oblaki niso obetali nič prijetnega. Vprašamo še mladega natakarja, ki nam je stregel, kaj naj bi to pomenilo. Malo je pogledal v nebo in rekel: „Iz tiste strani prihaja, kar pomeni, da se ne bo razšlo brez dežja.“ Sprva nam je to godilo, saj je bilo kar prijetno sedeti na gostilniškem vrtu. Ker pa dežja le ni hotelo biti in ker je bilo do Psnaka, kjer nam je Ciril izgovoril prenočišče, še daleč, smo postali nestrpni in odločili smo se, da gremo, saj je natakar še premlad, da bi se spoznal na vreme. Nekateri so bili že nekaj hiš naprej, nekateri še v gostilni, ko se je ulilo kot iz škafa. Po dobri uri vedrenja, ko je dež že skoraj ponehal, smo se počasi tudi mi nakapali skupaj. Nekdo je prinesel s sabo steklenico žganja rekoč: „To je dal pa natakar za tiste, ki ste se močili, da se ne boste prehladili“. Četudi je bila samo reklamna poteza, je bila hvale vredna, saj razblinja mit o skopušnih Gorenjcih, oderuških gostilničarjih in o „današnjih mladini“. Pred leti, ko smo šli na Svete Višarje, smo iz Bohinjske Bele na Bled šli kar po železniški progi, saj nas je bilo samo pet. Tokrat nas je bilo petnajst in smo se raje odločili za pešpot, ki pripelje v Zako. Proga je namreč speljana skozi dva predora, široka komaj za vlak. Čez Gorje smo se spustili v dolino Radovne, sonce pa izza oblakov za hribe. Visoko nad dolino smo še opazovali lahen dim, kot spomin na strelo, ki pa na srečo ni prizadejala hujših posledic. Pri Psnaku nas je pričakal gospodar s šilcem domačega na račun hiše. Da so apartmaji zasedeni, smo vedeli že prej, da imajo vse seno v velikih balah, neprikladnih za spanje, si pa nismo mislili. Toda gospodar nam je dovolil, da lahko spimo kjerkoli, tudi v hiši za pečjo, ko

bodo sezonski gostje odšli spat. Malo smo z njim še poklepetali, pripovedoval nam je, kako je včasih vsak dan s konji vozil hrano na triglavske kočice, nato pa smo utrujeni poiskali vsak svoj kot. Nekaj nas je vrtno klopi zneslo pod streho zraven svinjaka, kar se je ponoči izkazalo za ne najbolj pametno dejanje, toda še vseeno boljše kakor Frenk, ki se je zbudil šele, ko je imel polno vrečo vode, kajti nočna nevihta ni nič zaostajala za dnevno.

Tretji dan

Rjavina se je že bohotila v soncu, medtem ko je bila Črna gora še ovita z meglo, ko smo zapustili gostoljubno Psnjakovo domačijo. Čeprav prometa še ni bilo, smo vscceno v Mojstrani z veseljem stopili na kolesarsko pot. Opuščeno železniško progo, ki je včasih povezovala Jesenice s Trbižem, so uredili v prijetno pot, ki je nadvse primerna tudi za pešce. Če ne bi bila asfaltirana in če bi na njej srečali tudi kakšno konjsko vprego, bi imel občutek, da podoživljamo romanje Soričanov. Toda po poldnevni hoji na žalost še vedno naletimo na neprijetnost, ki je sedaj že bolj ali manj zgolj formalnost, ki je Soričani niso poznali. Njim namreč ni bilo treba prečkati državne meje, kajti do prve svetovne vojne so s prebivalci Innichena živeli v skupni državi Avstro-Ogrski. Mogoče je bil ravno razpad Avstro-Ogrske in nastanek meja vzrok, da so opustili starodavno tradicijo. Upam, da res ni več daleč čas, ko zopet ne bo več treba opravljati mejnih formalnosti, tokrat pa smo morali v Planici narediti ovinek, da smo šli čez glavni mejni prehod. Tudi kolesarska proga pelje samo do Planice in se nadaljuje takoj za mejnim prehodom na italijanski strani. Po njej je bila res prijetna hoja vse do Bele Peči (Fusine in Valromana), ko se konča in smo morali nadaljevati po glavni cesti oziroma zaradi prometa v glavnem ob njej. Okrog šestih popoldan smo si v Trbižu (l'arvisio) privoščili pivo, ko je Ciril ugotovil, da okrog sedmih še ne bomo v Zahomcu (Achomitz), kjer nas je prijazna gospa Milka Kriegl čakala z golažem in prenočiščem. Da je ne bi pustili v negotovosti, jo je Ciril poklical po telefonu. Ko je izvedela, kje šele smo, smo se ji tako zasmili, da je predlagala, da bo naprosila brata, da nas bo z osebnim avtom zvozil do Zahomca. Da bi se peljali? Ne, to pa ne! Drugo pivo je potem nekaterim vseeno toliko razbistrilo um, da so se dali zapeljati. Preostali pa smo malo pred deseto uro zvečer prišli na cilj najdaljše etape celega potovanja. Snidenje z gospo Milko je bilo zelo prijetno za dušo, golaž za želodec, najbolj razveseljujoče pa je bilo to, da sem spalno vrečo lahko razgrnil po tapisonu in ne zgolj po golih deskah. Prostor, ki nam je bil namenjen, je bil v stavbi, ki pod eno streho združuje slovenski kulturni, športni in gasilski dom.

Četrti dan

Ker je bila nedelja in smo bili na romanju, smo vprašali gospo Milko, kje je najbližja maša. „V Bistrici (Feistriz an der Gail), dvajset minut od tu imajo brambovci ob desetih dopoldan mašo na prostem. Bom šla z vami“, nam je odgovorila. Čas nam je ustrežal, da je na prostem, tudi, kar se brambovcev tiče, pa nismo bili čisto prepričani. Da bi se vpletli v kakšne politične zdrahe, si res nismo želeli. „Nobenih težav ne bo, saj kar nas je še Slovencev tukaj radi vidimo, da nas kdo obišče, pa še z gospodom župnikom bom govorila, da vas bo javno pozdravil in vam dal romarski blagoslov,“ nas je potolažila. Ko smo prišli na prizorišče, smo ugotovili, da smo prišli na čisto navadno gasilsko veselico, ki se pri njih začne z mašo. Ta je bila dvojezična, na koncu, ko smo prejeli blagoslov, smo jim pa še mi zapeli nekaj Marijinih pesmi. No, res-

nici na ljubo, jaz nisem pel, če ne bi najbrž še tisti, ki so prej govorili slovensko, potem nadaljevali po nemško. Je pa gospod župnik naredil veliko napako, ko je prosil Boga, naj nam nakloni primerno vreme. To se je Jožici zdelo tako modro, da je potem ves čas molila za primerno vreme in še danes ne vem, kdo je tak grešnik, kajti bolj ko je molila, bolj je lilo. Kar nas je bilo na romanju tistih, ki smo osnovno šolo obiskovali v Žireh, smo bili vsi nekdanji učenci Antona Jobsta, zato smo se

V tem prijetnem okolju je bil rojen naš skladatelj in organist Anton Jobst.

odločili, da gremo do Šmohorja (Hermagor) čez Brdo (Egg), kjer stoji njegova rojstna hiša. To smo tudi obiskali in Tone se je z lastnico dogovoril, da bomo na njej postavili spominsko ploščo. V Šmohorju, ki je zadnje mesto v Ziljski dolini, do koder še seže slovenska beseda, nas je v župnišču, ki domuje v eminentni stavbi iz bogve katerega stoletja, sprejela mlajša gospa iz Bosne, ki z družino že nekaj let živi v njem. Dodelila nam je dve prazni sobi in odstopila v uporabo svojo kopalnico.

Peti dan

Ko smo prišli iz mesta, smo zopet krenili na kolesarsko stezo, po kateri smo hodili ves dan. Vije se bolj ali manj tik ob Zilji in se ne zmeni za slikovite vasi, skozi katere vodi glavna cesta. Zato je bila hoja po njej pomirjujoča in enolična obenem. Ponedeljek je bil v resnici pregovorno dolg, saj smo v Muto (Mauthen) prišli pozno popoldne. Muta, ki skupaj s Kočani (Koetschach) tvori en kraj, je veliko razpotje, kjer ziljsko cesto križa cesta, ki pride iz Italije in gre čez Ziljske Alpe v dolino Drave. Tu je tudi končna postaja ziljske železnice. Mi se za to sploh nismo menili, bolj nas je skrbelo, ko smo pogledali v nebo, kajti vsenaokrog so se nakopičili črni oblaki in zakrili prijetne poglede na Karnijske alpe (Karnische Alpen). Zato smo čim prej poiskali že v naprej dogovorjeno prenočišče, ki pa je bilo tokrat malo bolj zračno. Spali smo namreč pod velikim prireditvenim šotorom poleg gostišča, v katerem smo imeli na razpolago sanitarije in tuše. V šotoru poleg nekaj klopi ni bilo nič, so bile pa tiste za nas, ki smo imeli samo spalne vreče toliko bolj dragocene, kajti drugače bi morali spat na asfaltu. Je bilo pa v restavraciji toliko bolj prijetno in kljub močnim nočnim nevihtam je šotor dobro odigral svojo vlogo.

Šesti dan

V megleno oblačnem vremenu smo se poslovili od Ziljske doline in nadaljevali pot naprej ob mladi Zilji po Lesni dolini (Lesachtal). O kakšni kolesarski stezi ni bilo več sledu, kajti cesta se je začela zelo strmo dvigati in tudi promet na njej ni bil moteč, kajti avtomobilov je bilo na njej le za vzorec. Dolina postane ožja, njeni bregovi pa vedno bolj strmi, vendar posejani s posameznimi domačijami, ki so skrbno obdelane. Globoko v dolini je Zilja včasih vrtela mnoge mline, ki so jih sedaj začeli počasi obnavljati v turistične namene, in jih tržijo pod blagovno znamko Dolina stoterih mlinov. Vreme nam tokrat ni bilo naklonjeno, ali pač. Malo pred Liesingom je začelo rositi, zato smo se odločili, da gremo v prvo gostilno na kosilo. Boljšega ne bi mogli zbrati: prijetno okolje stare domače gostilne, odlična hrana, zmerne cene, zunaj pa je lilo kot iz škafa. Ko je dež pojenjal, smo si ogledali še vaško cerkev. Na pokopališču poleg nje mi je zbudil zanimanje mogočen spomenik padlim v prvi svetovni vojni, ki jih je v vsej dolini kar nekaj, kajti

po grebenih Karnijskih Alp nad dolino, po katerih teče sedanja avstrijsko-italijanska meja, je v prvi svetovni vojni potekala frontna linija. Ko sem si ga podrobneje ogledal, sem videl, da so na njem vklesani tudi trije vojaki s slovenskim imenom in primkom. Najlepsi del dneva pa nas je čakal, ko smo kljub manjšim padavinam prispele v znano romarsko središče Marijo na Logu (Maria Luggau). V mogočem samostanu iz 16. stoletja nas je sprejel pater iz reda servitov, katerim samostan tudi pripada.

„Da bi prišla kakšna skupina iz Slovenije peš, se ne spominjam, pride jih pa vsako leto predzadnjo nedeljo v septembru okrog petsto iz italijanske Sappade, ki prenočijo tukaj. Največ smo jih gostili osemsto.“ Nato smo dobili svoje sobe, v katerih sta bili dve postelji brez posteljnine, dva stola ena miza in ena omara. Razkošje, o katerem smo prej le sanjali.

Sedmi dan

V tako imenitni jedilnici verjetno ne bom nikoli več zajtrkoval. V njej namreč že stoletja zajtrkujejo menihi in človek ima občutek, kakor da je v kakšni galeriji. Med portreti, ki krasijo stene, je po napisu sodeč na enem upodobljen tudi eden izmed freisinških veljakov. Ko smo zapustili samostan, nam je bilo tudi vreme bolj naklonjeno in za trenutek smo skozi meglo opazili celo mogočno steno Monte Peralbe. Kmalu smo zapustili Koroško in stopili na tirolska tla. Posebno prijetna je bila hoja proti tipični tirolski vasi Obertiliach, toda ko smo jo

V jedilnici samostana Marije na Logu smo si nabivali kalorije za naprej.

od bližje spoznavali, smo ugotovili, da globalizacija tudi tu pobira svoj davek. V gostilni nam je stregla čistokrvna Čehinja. Kmalu smo dosegli najvišjo točko naše poti, Kartičevo sedlo (Kartischer Sattel), ki je na višini 1530 m, kjer izvira Žilja. Na eno stran teče po dolini, po kateri smo prišli, na drugo stran pa proti dravski dolini, kamor nas je vodila tudi naša pot. Ko smo prispeli v dolino, so nas naprej proti Innichenu vodile oznake Jakobove poti in nekateri smo bili z mislimi na širnih poljanah severne Španije. Ko smo prispeli v Sillian, smo se začeli ozirati za prenočiščem, kajti ta dan je bil edini, ko do zadnjega nismo vedeli, kje bomo spali. Toda kmalu je bilo negotovosti konec, saj smo dobili sobo, kjer je bilo ravno sedemnajst postelj, tako da smo lahko vsi udobno spali.

Osmi dan

Dež je neumorno padal, mi pa smo prehodili še tistih nekaj kilometrov po Avstriji, nato pa smo do cilja zopet nadaljevali po Italiji. Kmalu smo zagledali zvonik mogočne cerkve svetega Kandida in svetega Korbinjana v Innichenu, ki je bila zgrajena v 13. stoletju. Njena prednica je bila posvečena leta 780 in je bila del samostana, ki ga je zgradila freisinška škofija z namenom pokristjanjenja bližnjih Slovencev. Notranjost cerkve deluje zelo pustota, a mistično obenem. Svoj

Innichen nas je pričakal v megli in dežju.

pečat ji dajejo trije oltarni kipi iz okrog leta 1250. V sredi je Križani Jezus, ob strani pa Marija in Janez Krstnik. Posebno zanimiv je Križani, ki ima pokončno glavo s kraljevsko krono na njej in kljub temu, da je pribit na križ, stoji na Adamovi glavi. Pod oltarjem pa je kripta, ki je preurejena v kapelo, v kateri smo zmolili tiste očenaše, ki jih na koncu vsakega romanja, kar je nepisano pravilo. Na koncu zmeraj zmolimo še enega za tistega izmed navzočih, ki bo prvi umrl, tako da vselej nekdo moli zase. Nato smo nahrbtnike zložili za cerkvena vrata in se razkropili po deževnem Innichenu in zopet se je potrdila stara resnica, da je cilj romanja pot sama.

In zakaj potovanje k sebi? Zato, ker na taki poti poleg drugih spoznaváš predvsem samega sebe. Tone bi rekel, da se brusiš. Po nekaj dnevih hoje padeš namreč v čisto svoj svet. Pred odhodom na Camino v Španijo sem imel polno želja in načrtov, kaj vse si bom med potjo ogledal. Ko sem bil enkrat tam, me ni zanimalo čisto nič več. Žulji, bolečine, utrujenost, naveličanost drug drugega, to so težave, ki te tarejo, po drugi strani pa obilo prostega časa za razmišljanje. Sodoben način življenja nam ne dovoljuje, da bi si vzeli nekaj časa tudi zase, na

takem romanju pa ti je dano predvsem to. In če je že romanje, boste rekli, kje je tu prostor za Boga. V vsakem posamezniku. Vsak ga doživlja in moli po svoje, vsi skupaj (tudi tisti, ki vanj ne verujejo) pa ga molimo predvsem tako, da znamo prisluhniti drug drugemu tudi takrat, ko marsikatera stvar teče po drugih tirih, kakor bi si želeli.